

DOI: 10.18427/iri-2018-0086

A főkegyúri jog a Horthy-korszakban

Olasz Lajos

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged

A magyar királyok évszázadokon át gyakorolták a főkegyúri jogot (*ius supremi patronatus regis*), ami felügyeletet biztosított az állam számára a katolikus egyház intézményei, tevékenysége felett. A királynak hatalmában állt egyházi szervezetek, intézmények alapítása vagy megszüntetése, egyházi méltóságok kinevezése, az javadalmak odaítélése vagy visszavonása, alapítványok engedélyezése, az egyház társadalmi feladatainak, oktató tevékenységének irányítása és ellenőrzése. Ezzel a joggal már I. István óta éltek a magyar királyok. A Szentszék 1758-ban hivatalosan is elismerte ezt, amikor XIII. Kelemen pápa a magyar uralkodónak (és koronázott utódainak) az „apostoli király” címet adományozta. A világháborús összeomlás, az Osztrák-Magyar Monarchia szétesése nyomán IV. Károly király 1918. november 13-án bejelentette, hogy szünetelteti uralkodói jogai gyakorlását. Az uralkodó későbbi puccsszerű visszatérési kísérletei miatt a magyar országgyűlés 1921. november 6-án kimondta a Habsburg-ház trónfosztását. 1922. április 1-jén meghalt IV. Károly, az utolsó koronázott magyar király (Adriányi, 1986:26-40; Olasz, 2009:117).

A főkegyúri jog gyakorlása szorosan összekapcsolódott a két világháború közötti magyar alkotmányosság egyik fő kérdésével, hogy az 1920. március 1-jén hivatalba lépő kormányzó szuverén államfő, vagy csak a hiányzó királyt helyettesíti. A legitimista politikai körök továbbra is jogosnak tekintették a Habsburg család igényét a magyar trónra, melyet IV. Károly halála után, Zita királyné a kiskorú Ottó nevében bejelentett. A legitimisták álláspontja szerint a főkegyúri jog csak a koronázott királyt illette meg, így elleneztek, hogy a kormányzóvá választott Horthy Miklóst felruházzák ezzel a jogkörrel. Azzal érveltek, hogy így nem lenne semmi különbség a felszentelt uralkodó és egy választott tisztviselő között. Valójában azonban attól tartottak, hogy a felségjogok birtokában a kormányzó véglegesíti a hatalmát, megakadályozva, hogy Ottó később elfoglalja a trónt (L. Nagy, 1986:36-37; Baranyai, 1937: 99-103).

A másik nagy politikai tábor, a szabad királyválasztók elutasították a Habsburg örökösödés minden formáját. Azt vallották, hogy IV. Károly visszavonulása, majd a trónfosztás következtében a nemzet szabadon választhatja meg az államfőt, legyen az király vagy kormányzó. Horthy Miklóst, mint teljes jogú magyar államfőt, minden királyi hatáskörrel fel kell ruházni. Ha nem gyakorolhatja az uralkodói felségjogokat, akkor

nagymértékben csorbul az állam szuverenitása. A főkegyúri jog nem a király személyéhez kötődik, hanem a nemzet egységét jelképező szentkoronához. Ha nincs koronázott király, akkor a választott államfő érvényesíti ezt a felségjogot. A történelem során Bethlen Gábor erdélyi fejedelem vagy Hunyadi János kormányzó is gyakorolta a főkegyúri jogot (Csekey, 1920:261-262; Tomcsányi M, 1937:89-96).

A kérdéssel kapcsolatban szakmai és politikai körben már az 1920-as évek elején komoly polémia folyt. Ezekbe a vitákba azonban a szélesebb nyilvánosságot nem vonták be. A háborús vereség, az ország szétdarabolása és a kirobbanó forradalmak után a hatalmon lévő mérsékelt konzervatív körök úgy látták, hogy komoly problémát okozhatna, ha egy ilyen fontos alkotmányos kérdésben széleskörű nyilvános vita bontakozna ki, ami kikezdhethetné az újonnan kiépült rendszer stabilitását, és csak a szélsőséges erőknek kedvezne. A parlamentarizmus bizonyos korlátai, a társadalmi egyesületek és a sajtó kormányzati ellenőrzése révén a vezető körök nagymértékben befolyásolni tudták, hogy milyen kérdések kerüljenek a szélesebb közvélemény elé (Salacz, 2002:64-69; Tomcsányi L, 1923:22).

A főkegyúri jog problémája 1923-ban gyakorlati szempontból is felvetődött. A kalocsai érsek halála után új egyházi főméltóság kinevezésére volt szükség. Mivel a klérus komoly közéleti befolyással rendelkezett, a kormány szeretett volna az egyház felett bizonyos ellenőrzést gyakorolni. A Szentszék azonban arra az álláspontra helyezkedett, hogy a Magyar Királyságban nincs olyan személy (koronázott király), aki a főkegyúri jogot érvényesíthetné. Ezért a katolikus egyház vezetőit a pápa saját döntés alapján nevezi ki, nem ismerve el a magyar állam jelölési jogát. XI. Piusz csak annyi engedményt tett, hogy az általa kiszemelt katolikus főméltóság beiktatása előtt, a Szentszék kérdést intézett a magyar vezetéshez, hogy van-e valamilyen politikai kifogása a jelölttel szemben. Ez csupán formális gesztus volt, de azt sugallta, mintha a kinevezésre közös egyeztetés után került volna sor. A Szentszék ugyanígy járt el más államok, Franciaország, Ausztria, Lengyelország esetében is (Klimo, 2010:327).

Magyarország és a Szentszék között a főkegyúri joggal kapcsolatban 1927. május 10-én titkos megállapodás született. Ez elismerte a pápa kizárólagos jogát a magyar egyházi főméltóságok kinevezésére. Lehetővé tette viszont, hogy egy vezető pozíció megüresedése esetén a kormány, bizalmas formában jelezze a szentatyának, hogy kinek a kinevezését látná szívesen. A gyakorlatban azonban a kormány véleménye nem sokat számított. A pápa az egyeztetést csak udvariassági gesztusként kezelte, de akaratát mindenképpen keresztülvitte. Ez történt 1927. november 30-án, Serédi Jusztinián esztergomi érseki kinevezése során is, akivel szemben a magyar vezetés Szmrecsányi Lajos egri érseket támogatta. XI. Piusz azonban egy Rómában szolgált, tehát a Szentszék számára feltétlenül megbízható személyt kívánt a magyarországi katolikus egyház élére állítani, és ismét jelezni akarta, hogy az egyházi főméltóságok kinevezésébe senkinek nem enged beleszólást (Gergely, 1999:24-26, 61-63).

A kormányzó kezdetben még nem tulajdonított nagyobb jelentőséget a főkegyúri jog gyakorlásának. Ezért is fogadta el az 1927-es megállapodást. A nagy gazdasági válság nyomán kiéleződő társadalmi feszültségek, az aktivizálódó szélsőjobboldal kézbentartása érdekében azonban az 1930-as években szükségessé vált az államfő pozíciójának megerősítése, jogkörének, tekintélyének megnövelése. Így már Horthy is fontosnak tekintette, hogy beleszólhasson az egyházi vezetők kinevezésébe. A katolikus főméltóságok nagy társadalmi befolyással rendelkeztek, és jelentős vagyonhasznélvezetét kapták az államtól, tagjai lettek az országgyűlés felsőházának, és jelentős közéleti feladatokat láttak el. Maga a kormányzó református volt, de mindig nagy tisztelettel viszonyult a katolikus egyházhoz. A főkegyúri jog birtokában sem kívánt túlzottan beavatkozni a klérus életébe. Az volt az elképzelése, hogy személyi javaslatait előzetesen mindig egyeztetni az esztergomi érsekkel (Gosztonyi, 1973:52-55; Horthy, 2011:144).

A szabad királyválasztó politikai körök úgy látták, hogy az alkotmányos parlamenti berendezkedés védelme, a szélsőségek visszaszorítása érdekében a kormányzónak biztosítani kell a koronázott magyar királyok minden felségjogának gyakorlását. Egy köztársasági elnök esetében indokolt, hogy a parlament korlátozza a hatáskörét. A kormányzó azonban egy monarchia államfője, akinek cselekvési lehetőségét csak az alkotmány korlátozhatja. Ilyen alapon gyakorolta a katolikus egyház feletti felügyeleti jogot Hunyadi János, vagy a református Bethlen Gábor. A legitimista politikai erők viszont továbbra is ellenezték a kormányzói jogkör bővítését. Hangsúlyozták, hogy a magyar királyok „Isten kegyelméből” uralkodtak, Horthy viszont csak egy ideiglenes jelleggel választott tisztviselő, aki nem tekinthető szuverén államfőnek, hiszen csak a hiányzó királyt helyettesíti. Ellenezték a jogkör bővítését a liberális politikai erők is. Nem akarták, hogy a kormányzó akkora hatalomhoz jusson, amit a parlament már nem tud többé ellenőrizni (Kardos, 1983:64-71; Bölöny, 1933:91-92, 106-107).

A szélsőjobboldali eszmék és erők nemzetközi és hazai előretörése folyamatosan napirenden tartotta a kormányzói jogkör bővítésének a kérdését. A mérsékelt politikai körök komolyan számoltak azzal, hogy a radikális tényezők aktivizálódása az 1934-es ausztriai puccskísérlethez hasonló lépéshez vezethet, és a németek segítségével megpróbálják kikényszeríteni egy korporatív vagy totalitárius rendszer kiépítését. E tekintetben sokan félték a titkos választójog tervezett bevezetésétől is, hogy a társadalmi problémák hatására ez utat nyithat a szociális demagógiára építő szélsőjobboldal előtt a parlamentbe való bekerüléshez. A képviselő ház esetleges radikalizálódásával szemben az államfőt tekintették a legfontosabb ellensúlynak, ezért támogatták jogkör bővítését (Macartney, 1961:181-182.; Ormos, 2000:462).

A politikai erőket jelentősen megosztó kérdéstről 1936. december 2. és 4. között politikai értekezletet tartottak, amelyen jelen volt minden parlamenti párt képviselője. Azzal valamennyien egyetértettek, hogy az adott helyzetben az államfői hatalom kiterjesztése az ország politikai stabilitásának megőrzését és a fennálló alkotmányos parlamenti rendszer

védelmét szolgálná. Arról viszont már komoly vita alakult ki, hogy milyen területen és milyen mértékben kellene bővíteni a kormányzói jogokat. Mivel megegyezés nem született, a pártok és a nagyobb politikai szervezetek 1937. április 16-án és 23-án újabb megbeszélést tartottak. Az álláspontok közeledtek, de a vétójog, a felelősségre vonhatóság, az utódajánlás és a főkegyúri jog kérdése kapcsán továbbra is jelentős véleménykülönbségek voltak (Albrecht, 1937:19-21).

Az alkotmányos témákkal kapcsolatos viták korábban csak a politikusok és jogi szakemberek szűkebb körében folytak, az 1930-as évek második felében azonban már a szélesebb közvélemény is nagy érdeklődést tanúsított a közjogi témák iránt. A főkegyúri jog vonatkozásait a sajtó széles körben tárgyalta. A konzervatív katolikus és legitimista körök elsősorban a *Nemzeti Újság*, az *Új Nemzedék* és a *Katolikus Szemle* útján ismertették meg álláspontjukat. A szabad királyválasztók főként a *Magyarság*, a *Függetlenség* a *Magyar Szemle* hasábjain fejtették ki a nézeteiket. A kormányzói jogkör kiterjesztésével kapcsolatban, 1937 januárjában Csekey István, a korszak egyik ismert alkotmányjogásza szakmai vitát kezdeményezett. A kérdéssel kapcsolatos elemzését megküldte 172 szakembernek, hogy a véleményüket kérje. Egyúttal azonban nézetei összegzését a napi sajtóban is publikálta, amivel a vitát a nyilvánosság elé vitte (Csekey, 1937:10-15).

A szabad királyválasztó nézeteket valló Csekey fellépését konzervatív katolikus körök és legitimista csoportok jó alkalomnak tekintették, hogy saját álláspontjukat a szélesebb közvélemény előtt is kifejtse. A klérus is jól látta a sajtó közvélemény-formáló szerepét, és igyekezett minél nagyobb körben megismertetni a véleményét. Felvéve a Csekey által dobott kesztyűt, a *Nemzeti Újság* szerkesztősége körkérdést intézett több tekintélyes szakemberhez a kormányzói jogkör kérdéséről. A felkért hozzászólók csak korlátozott jogkörbővítést tartottak indokoltnak. Elutasították, hogy Horthy megkapja az összes királyi felségjogot, különösen azt, hogy gyakorolhassa a főkegyúri jogkört. Válaszul aktivizálódott a szabad királyválasztó tábor is. A lapokat elárasztották a témával kapcsolatos írások. Az újságolvasók, ha sokan nem is látták át pontosan ezeket a bonyolult kérdéseket, azt mindenképpen megértették, hogy nagy fontosságú politikai ügyről van szó (Sipos, 2011:69-70; Egyed, 1937:18).

A szakmai tekintélynek számító hozzászólók közül Egyed István alkotmányjogász elutasította, hogy a főkegyúri jogot a kormányzó gyakorolja. Szerinte ez a hatáskör csak a koronázott (apostoli) királyt illeti meg. Hasonló állásponton volt Bölöny József is. Elismerte, hogy a főkegyúri joggal Hunyadi János is élt, de hangsúlyozta, hogy mindezt a kiskorú V. László király nevében tette, és hogy erre külön engedélyt kapott a pápától. A katolikus egyház álláspontját képviselő Baranyai Jusztin több cikkében is kifejtette, hogy a főkegyúri jog kizárólag a pápát illeti, aki csak ideiglenesen engedte át ennek gyakorlását az apostoli magyar királynak. Emlékeztetett rá, hogy más európai országban sem az uralkodó nevezi ki az egyházi vezetőket, hanem a pápa (Baranyai, 1937:100-102).

Az ellenkező álláspontot képviselő szakemberek, Csekey István, Polner Ödön, Szilágyi László, Szontagh Vilmos és mások éppen az államforma (a király nélküli királyság) monarchikus jellegének megőrzése érdekében támogatták a választott kormányzó jogkörének jelentős mértékű bővítését. A püspökök kinevezése kapcsán hangsúlyozták, hogy az egyházi főméltóságok automatikusan felsőházi tagságot kapnak. Ha a püspököket a pápa nevezi ki, akkor olyan tagjai is lesznek a magyar parlamentnek, olyanok is részt vehetnek a törvények megalkotásában, akiket nem a magyar nemzet választott, hanem egy „idegen hatalom”, ami súlyosan sértheti az ország szuverenitását (Polner, 1937:100).

Voltak olyan elképzelések is, hogy ne a kormányzó gyakorolja a főkegyúri jogot, hanem valamilyen katolikus közjogi méltóságokból álló grémium. Ezzel a magyar állam továbbra is megőrizhetné és érvényesíthetné ezt az egyedülálló kiváltságot, de a Szentszék is biztosítékot kapna, hogy érdekei nem sérülnek. Mások, köztük Albrecht Ferenc, Tomcsányi Móric, azzal számoltak, hogy a pápa, koronázott király hiányában nem fogja elismerni a magyar állam főkegyúri jogát, kompromisszumos megoldást kerestek. Azt javasolták, hogy az országgyűlés alkosson egy jogfenntartó törvényt, mely szerint, a jelenlegi helyzetben a magyarországi egyházi vezetőket a pápa nevezi ki, a magyar állam azonban nem mond le a főkegyúri jogról, és a trón betöltése esetén a megkoronázott király ismét élni fog ezzel a lehetőséggel. Addig, a főkegyúri jogból eredő nem egyházi, hanem közjogi vonatkozású feladatokat (az alapítványok felügyelete, a megüresedett püspökségek javadalmainak kezelése stb.) a kormányzó látja el (Salacz, 2002:197-202; Albrecht, 1937:20).

A vitában több hozzászóló felvetette, hogy Ausztriához hasonlóan, szükség lenne egy konkordátum megkötésére Magyarország és a Szentszék között, ami biztosítaná a zökkenőmentes együttműködést a katolikus egyházat érintő ügyekben. Egyesek szerint így lehetne elérni, hogy az egyháznagyok kinevezésénél érdemi egyeztetésre kerüljön sor a két fél között. Egy ilyen konkordátum megszületésére azonban nem volt reális esély. A Szentszék korábbi ilyen lépései, például a Németországgal kötött megegyezés, nem hozták meg a várt eredményt, ezért a pápa egyelőre elzárkózott a hasonló megállapodásoktól (Zsedényi, 1937:94; Búza, 1937:114).

Németországgal a Szentszék 1933-ban kötött konkordátumot, hogy így biztosítsa a katolikus egyház, az egyházi iskolák és a felekezeti sajtó szabad működését. A német állam azonban nem tartotta be az egyezményt. Az 1930-as évek közepétől egyre élesebb támadások érték a németországi katolikusokat. Az üldözés, és az alapvető emberi jogok semmibevétele miatt 1937. március 14-én a pápa kiadta a „Mit brennender Sorge” kezdetű enciklikát, amelyben felemelte szavát az „új pogányság” (a nemzetiszocializmus) ellen. A főkegyúri jog kérdésének napirendre kerülését a magyar parlamentben, és a körülötte kibontakozó nyilvános politikai vitát a pápa nyugtalanítónak találta. Attól tartott, hogy a magyar országgyűlés egyoldalú döntést hoz, és az összes felségjogot, köztük a főkegyúri jogot is a kormányzó kezébe adja. Ezt XI. Piusz

semmiképp sem ismerte volna el, ami súlyos feszültséghez vezethetett volna a magyar állam és a Szentszék között (Klimo, 2010:327).

Ebben a feszültséggel teli légkörben nyújtotta be a parlamentnek a kormány június 7-én a kormányzói jogkör kiterjesztéséről szóló törvényjavaslatot. A tervezet jelentős mértékben növelte volna az államfő hatáskörét, kibővítve a vétójogát, megszüntetve a felelősségre vonhatóságát és utódajánlási jogot biztosítva neki. A főkegyúri jog esetében, beleszólási lehetőséget kívántak biztosítani az államfőnek az egyházi vezetők kinevezésében. A beterjesztett javaslatot az ellenzék, a katolikus konzervatív köröktől a polgári liberálisokon és a kisgazdákon át egész a szociáldemokratáig, élesen bírálta. Ezt látva, a kormány visszavonta és átdolgozta az előterjesztést, ami a korszak folyamán a stabil parlamenti többség birtokában először fordult elő. Az új javaslat nem hatalmazta fel a kormányzót a főkegyúri jog gyakorlására, leszögezte azonban, hogy a magyar állam nem mondott le a királyait megillető felségjogról, csak az adott helyzetben nem kívánja azt érvényesíteni. A módosított változatot a politikai erők nagyobb része elfogadta, és a parlament, ha nem is minden vita nélkül, július 9-én nagy többséggel megszavazta az új törvényt (1937: XIX. tc.) (Kardos, 1983:68.; Magyar törvénytár, 1938:169).

A vita időszakában a Szentszék maga is a kompromisszum lehetőségét kereste, mert nem akart a hitleri Németországgal való szembekerülés után még egy katolikus többségű állammal konfliktusba bonyolódni. A két fél álláspontjának közelítésében jelentős szerepet játszott Eugenio Pacelli bíboros, a Vatikán bíboros-államtitkára (a későbbi XII. Piusz pápa). Pacelli 1937. július 3-án közölte a vatikáni magyar követtel, hogy ha lesz koronázott királya Magyarországnak, tartozzon bármelyik dinasztiához, akkor nem lesz akadálya a főkegyúri jog gyakorlásának, addig azonban a magyar állam tekintszen el ettől. Korábban a Szentszék még azon az állásponton volt, hogy ha a Habsburg trónörökös, Ottó elfoglalja a magyar trónt, a pápa fontolóra veszi, hogy átengedjen-e neki bizonyos jogokat a püspökök kinevezése terén (Gergely, 1999:97-98; Barcza, 1994: 292).

A Szentszék békülékeny magatartása és a törvénybe foglalt, mértéktartó álláspont lehetővé tette, hogy a kérdés körül kialakult feszültség gyorsan csökkenjen. A téma néhány hét múlva már lekerült az újságok címlapjáról. A közvélemény számára azt kommunikálták, hogy a főkegyúri jog ügyében megfelelő ideiglenes megoldás született, és a kérdés a trón betöltése esetén véglegesen rendeződik. A színpalak mögött, szűkebb politikai, szakmai körökben azonban a főkegyúri jog gyakorlása körüli vita tovább folytatódott. Újabb közjogi lépésre a Horthy-korszak folyamán már nem került sor. A továbbra is fennálló nézetkülönbségeket a politikai erők nem vitték a nagy nyilvánosság elé. A II. világháború kirobbanása után bevezetett sajtócenzúra kifejezetten tiltotta az olyan cikkek megjelentetését, amelyek alkotmányos vagy egyházi kérdésekben társadalmi vitát generáltak volna (Sipos, 2011:211-214).

A Horthy-korszakban a főkegyúri joggal kapcsolatban kibontakozó vita bizonyos mértékű feszültségeket okozott az egyház és az állam viszonyában. A kérdés nem egyszerűen a katolikus egyházi vezetők

kinevezéséről, a javadalmak felügyeletéről, az intézmények ellenőrzéséről szólt, hanem a magyar állam szuverenitását, az államfői tekintély súlyát, a társadalom feletti befolyás alakulását is érintette. A jogkör gyakorlása vagy legalábbis fenntartása koronázott király hiányában is erősítette a rendszer monarchikus jellegét, növelte az államfői tekintély súlyát. Biztosította, hogy a közélet minden fontos szereplője, beleértve a katolikus egyházat is az alkotmányos hatalmat megtestesítő kormányzó ellenőrzése alatt álljon. A nemzetközi viszonyok kiéleződése és a hazai szélsőjobboldal agresszív fellépése miatt a feszültséget egyik oldal sem kívánta kiélezni, a mérsékelt politikai körök és az egyház egyaránt az alkotmányos parlamenti rendszer megerősítésére törekedtek, ezért a vitás kérdésben mindkét fél számára elfogadható kompromisszum született.

Irodalomjegyzék

- Adriamyi Gabriel (1986). *Beitrage zur Kirchengeschichte Ungarns*. München: R. Trofenik.
- Albrecht Ferenc (1937). A kormányzói jogkör kiterjesztése. *Az Ország Útja*, 1 (3), 17-22.
- Baranyai Jusztin (1937). Csekey István hat pontja. *Katolikus Szemle*, 52 (2), 99-103.
- Barcza György (1994). *Diplomata emlékeim 1911-1945*. I. kötet. Budapest: Európa-História.
- Bölony József (1933). *A királyi hatalom és a kormányzói jogkör*. Budapest: Viktória.
- Búza László (1937). A kormányzói jogkör kiterjesztése. *Jogállam*, 36 (3-4), 109-115.
- Csekey István (1937). A kormányzói jogkör kiterjesztése. *Magyar Szemle*, 11 (1), 5-16.
- Csekey István (1920). A kormányzó és jogköre. *Magyar Jogi Szemle*, 1 (5), 257-265.
- Egyed István (1937a). A kormányzói intézmény. *Magyar Szemle*, 11 (5), 16-22.
- Gergely Jenő (1999). *A katolikus egyház története Magyarországon 1919-1945*. Budapest: Akadémiai.
- Gosztonyi, Peter (1973). *Miklós von Horthy. Admiral und Reichsverweser*. Göttingen; Zürich; Frankfurt: Musterschmidt.
- Horthy Miklós (2011). *Emlékirataim*. Budapest: Európa.
- Kardos József (1983). Közjogi-politikai vita a kormányzói jogkör kiterjesztéséről az 1930-as évek második felében. In Kovács Kálmán (szerk.), *Az állami és jogintézmények változásai a XX. század első felében Magyarországon* (pp. 61-76). Budapest: ELTE.
- Klimo, Arpad von (2010). Impartialität versus Revisionismus? Zum Verhältnis zwischen dem Heiligen Stuhl und Ungarn in der Zwischenkriegszeit. In Zedler, Jörg (szerk.), *Der Heilige Stuhl in den internationalen Beziehungen 1870-1939* (pp. 311-332). München: Herbert Utz.
- L. Nagy Zsuzsa (1986). *Liberális pártmozgalmak 1931-1945*. Budapest: Akadémiai.
- Macartney, Carlile A. (1961). *October Fifteenth: a History of Modern Hungary 1929-1945*. Vol. I. Edinburgh: Edinburgh University Press.

- Magyar törvénytár (1938). *Az 1937. évi törvénycikkek*. Budapest: Athenaeum.
- Olasz Lajos (2009). A kormányzói jogkör. In Romsics Ignác (szerk.), *A magyar jobboldali hagyomány* (pp. 43-89). Budapest: Osiris.
- Ormos Mária (2000). *Egy magyar médiavezér*. II. kötet. Budapest: PolgART.
- Polner Ödön (1937). A kormányzói jogkör kiterjesztésének kérdése. *Magyar Jogi Szemle*, 18 (3), 96-101.
- Salacz Gábor (2002). *A főkegyúri jog és a püspökök kinevezése a két világháború között Magyarországon*. Budapest: Argumentum.
- Sipos Balázs (2011). *Sajtó és hatalom a Horthy-korszakban*. Budapest: Argumentum.
- Tomcsányi Lajos (1923). *Vita a főkegyúri jogról*. Budapest: Apostol.
- Tomcsányi Móric (1937). Az alkotmányreformról. *Magyar Jogi Szemle*, 18 (3), 89-96.
- Zsedényi Béla (1937). A kormányzói jogkör kiterjesztése. *Miskolci Jogászélet*, 13 (3), 81-107.